

**Atelierul
de
dramaturgie**

**„Mizantropul“
domnului
Molière
de
Dumitru Solomon**

În luna martie, Atelierul de dramaturgie a prezentat membrilor săi — în lectura unui grup de studenți din anul I al Institutului de teatru, clasa Octavian Cotescu — piesa lui Dumitru Solomon, „Mizantropul“ domnului Molière.

Este o piesă de actualitate care ne propune, pe tonul spiritual al comediei, discutarea unei probleme importante, de profunde și complexe implicații — relația individului cu societatea. Eroul lui Dumitru Solomon este un intelectual de fină substanță și probitate profesională recunoscute, care, evictat în anii frământați de după Eliberare, a luat parte activ la lupta pentru instaurarea noii orânduirii. Textul este construit concentric în jurul personalității acestui erou; sint fixate raporturile sale cu cei din jur, personajele care-l înconjoară reprezintă fiecare un anumit tip de relație cu exteriorul, în măsură să definească personajul central. „Mizantropia“ eroului, pe care ceilalți i-o reproșează, nu este, înțelegem, ură față de oameni, „tendință morbidă de a evita societatea“, ci incapacitatea omului integru, a revoluționarului care a luptat cu arma în mână atunci când a fost necesar, de a se complace în mici aranjamente confortabile sau de a-și omori timpul cu sterile conversații mondene, agreeabile, poate, dar lipsite de substanță.

La discuțiile ce-au urmat după lectura textului, au participat: Mihail Davidoglu, Ion Zamfirescu, Vasile Nicorovici, Eugenia Busuiceanu, Iosif Naghiu, Radu Dumitru, Constantin Radu-Maria, C. Călinescu, Radu F. Alexandru.

Au fost, în genere, apreciate calitățile dialogului, ale construcției replicii, s-a subliniat mai ales umorul inteligent, de substanță, al piesei. O observație aproape generală s-a referit însă și la neimplinirile textului — desfășurarea fără creșteri, fără schimbări de ritm a acțiunii. Această insuficiență de tensiune a textului, observată de aproape toți vorbitorii, a fost pusă pe seama fie a forțelor inegale între care se naște conflictul (Ion Zamfirescu), fie a amănuntului neesențial, care determină revenirea personajului la realitate, în locul unui element într-adevăr relevant (Radu F. Alexandru), fie a unei confruntări puternice, care este așteptată, necesară, dar care lipsește (Iosif Naghiu).

Vasile Nicorovici încerca stabilirea unei filiații cu piesele filozofice ale dramaturgului, vorbind despre o posibilă apropiere cu Diogene cîinele, întrebându-se în ce măsură se poate împăca statutul social-politic pe care eroul textului îl discută și declară, cu principiile filozofice ale școlii cinice. Considerînd personajul mai curînd un sceptic decît un cinic, Constantin Radu-Maria aprecia că este vorba despre un scepticism de atitudine, nu de concepție; personajul nu poate ieși din carapacea sa — de aici ideea de mizantropie — chiar dacă se află sub semnul unui bine etic și din acest punct de vedere construcția lineară a piesei este utilă.

S-a mai reproșat piesei excesul de umor. Deși spumos, de finețe intelectuală, prezent în fiecare replică și constituind una dintre importanțele calității ale piesei, umorul duce, totuși, prin exces, la o diminuare a dramei, la o ușoară tendință

de bulevardier, după cum remarcă Ion Zamfirescu, Iosif Naghiu, C. Călinescu, Constantin Radu-Maria.

Pornind de la ideea că ne aflăm în fața unei piese politice, Radu F. Alexandru reproșă zonele albe din biografia eroului, absența unor date necesare pentru înțelegerea evoluției sale, a momentului de criză pe care ni-l prezintă textul.

În cuvîntul său de încheiere, Dumitru Solomon și-a definit piesa ca pe o replică la Mizantropul lui Molière, o încercare de a figura un transfer de personalitate (eroul lui Solomon lucrează la un studiu despre Mizantropul lui Molière), asimilare de către personajul piesei sale a personajului despre care scrie.

**Un nou
cenaclu
de lecturi
dramatice**

Din inițiativa organizației de partid a Uniunii Scriitorilor a fost înființat recent un cenaclu de lecturi dramatice, acțiune a cărei realizare practică s-a bucurat de sprijinul Consiliului Culturii și Educației Socialiste și al Comitetului pentru cultură și educație socialistă al municipiului București. Cenaclul a fost inaugurat la sfîrșitul lunii martie, cu spectacolul-lectură Uneori liliacul înfloreste spre toamnă de Tudor Popescu, realizat pe scena Teatrului „Ion Creangă“, de un colectiv de actori de la teatrul-gazdă și de la Teatrul „Ion Vasilescu“, sub îndrumarea regizorală a lui Yannis Veakis și avînd în rolul principal pe Mireea Albulescu. În cuvîntul său introductiv, Ion Hobană, secretar al Uniunii Scriitorilor, a subliniat faptul că prezenta acțiune se înscrie între manifestările organizate

în pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste, fiind gândită ca o modalitate de prezentare în fața oamenilor de teatru a unora din cele mai recente creații ale dramaturgiei noastre. Uneori liliacul înfloarește spre toamnă este o piesă de actualitate, o piesă-dezbateri despre relațiile între generații, o analiză serioasă și nuanțată a momentului, nu

lipsit de frământări, de indoieli, în care activitatea prodigioasă, însemnată de importanță realizări, a celor ce au înfrunțat revoluția trebuie să fie preluată de tineretul pe care ei l-au crescut, de oamenii tehnicii, ai științei.

Lectura — expresivă, în măsură a contura o imagine justă a textului — a fost utilă sub raportul cunoaște-

rii unui nou text, dar, nefiind urmată de o analiză, de comentarii pe marginea piesei — așa cum ne așteptam, cum era firesc într-un cencelu — interesul de care putea să se bucure această promițătoare inițiativă ni se pare mult diminuat.

Cristina Constantiniu

CARTEA DE TEATRU

V. MÎNDRA

„Victor Ion Popa“

Istoria teatrului și cea a literaturii s-au îmbogățit cu un nou studiu* asupra uneia dintre cele mai importante figuri culturale ale pleiadei interbelice. E vorba de Victor Ion Popa. Studiul, lucrat cu înțelegere și cu un subtil spirit al nuanței, aparține criticului și profesorului universitar Vicu Mindra.

Cine cunoaște activitatea laborioasă și foarte variată a lui Victor Ion Popa, înțelege ce dificultăți se pun cercetătorului în a urmări o prezentare unitară a epocii și a artistului. Era o epocă contradictorie — tulburată și turbulentă; ideologii și clase sociale adverse, formule estetice conservatoare, revoluționare sau numai superficial înnoitoare se ciocneau între ele, fiecare tinzând la supremație. Din aceste motive, apare mult îngreunat discernământul spiritelor dornice să construiască, în adevăratul înțeles al cuvîntului, să lege vechiul de nou, să implice tradiția în istorie, să ducă, adică, mai departe și să îmbogățească valorile perene ale istoriei culturii noastre.

Un astfel de spirit a fost Victor Ion Popa; și e meritul lui Vicu Mindra de a-l prezenta ca atare, înfățișând și comentind analitic faptele de viață și de creație ale omului și artistului. Sfirșind prin a-l defini ca „un pasional stăpînit, care-și domina solicitările suflate multiple, amplificînd pe rînd, prin devoțiune maximă, una dintre căile către care se simțea puternic atras“ (p. 29), Vicu Mindra dovedește că numai o astfel de fire putea să-și exprime, în muncă răbdătoare, multiplele sale aptitudini de: dramaturg, regizor, teoretician și cronicar de teatru, profesor de artă dramatică, publicist, romancier, poet, desenator, caricaturist, sociolog, proiectant de lucrări edilitare etc. Că numai o astfel de fire putea concilia în opera sa

ruralismul romantic semănătorist îmblînzit cu expresia denunțătoare, pînă la strigăt, a expresionismului, formulă care dă serierilor sale acea tonalitate specifică, duios tragică sau comic sentimentală. Din această perspectivă analizează Vicu Mindra pe dramaturg și pe prozator. În ce privește dramaturgul, cercetătorul se oprește cu precădere asupra mișcării conflictelor și asupra tehnicii dramaturgice de organizare a intrigii și a replicilor, depistînd noutatea structurilor dramatice, a modalităților de expresie, de influență ibseniană, dar urmărind, totodată, capacitatea acestor structuri de a scoate în evidență suflul simplu, nepervers al eroului popular.

Autorul procedează la judecări de valoare, aducînd lumini noi asupra operelor dramatice și în proză ale lui Victor Ion Popa, subliniind și dezvoltînd în spirit marxist intuiții critice mai vechi, fără să ocolească neajunsurile și scăderile, în mare parte de ordin estetic, ale operei, convins că deasupra unor eșecuri inerente stau energia constructivă a autorului, „resuscitarea inovatoare a disponibilităților specificului național“, „funcția socială a discursului artistic“ (pag. 6), care-l relevă pe scriitor ca pe una din personalitățile distincte ale vieții noastre culturale.

Un ultim capitol al cărții este afectat teoreticianului de teatru, unde se scoate în evidență modernitatea concepției teatrale a partizanului teatrului integral și a autorului complet de spectacole care a fost Victor Ion Popa. Sînt analizate cu finețe principiile teoreticianului în ce privește relațiile dintre text și spectacol, dintre teatru și viață; concepția sa vis-à-vis de școlile și stilurile epocii în ce privește spectacologia, problemele cu privire la limbajul teatral, cu privire la actualitatea și autenticitatea artei teatrale, la specificul național etc.

Studiul lui Vicu Mindra se remarcă atît prin viziunea sa larg integratoare a epocii, a omului și a operei, cît și prin valoarea interpretării. El contează pentru noi ca cea mai profundă și mai unitară analiză de pînă acum, asupra acestui complex fenomen de cultură care a fost Victor Ion Popa.

* Vicu Mindra. *Victor Ion Popa*. București, Editura Albatros, 1975.

Constantin Radu-Maria